כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים

הַמַּאֲמָר הַשְּׁבוּעִי

עַל כֵּן קָרְאוּ לַיָּמִים הָאֵלֶּה פוּרִים

הרבי מליובאוויטש

שבוע פרשת כי תישא

פורים

הַמַּאֲמָר
הַשְּׁבוּעִי

מאמר

עַל כֵּן קָרְאוּ לַיָּמִים הָאֵלֶּה פוּרִים

הרבי מליובאוויטש

פורים

בע"ה

"פורים לנו ברוך אשר **בחר בנו**" !

נגשים לפורים עם **מאמר יסודי** על עצם המהות שלנו ושל היום המיוחד, מאמר של הרבי מליובוויטש – "**על כן קראו תשי"ג**".

במאמר נלמד את סוד ה**בחירה של ה' בעצמו** בעם ישראל – גם איפה שנראה שהכל שווה.

כמו כן נלמד גם על **הבחירה שלנו** בקב"ה, מתוך התבוננות בכך ששם החג נקרא על שם "**ה**פור" של המן הרשע – למרות שבפשט הפור הוא כלל אינו קשור להצלה, אלא רק לסיבוך שקדם לה...

יתר על כן, נלמד כמה ביאורים מיוחדים ויפהפיים על **אחשוורוש** ועל היותו "מלך שאחרית וראשית שלו", ועל ההבדל בינו להמן הרשע – וכן **מה היה בדעת המן לפעול בגורל**.

מאמר שפועל "**נהפוך הוא**" בנפש האדם שגורם לנו לראות דוקא במקומות קשים ומפחידים – הזדמנות לגלות מה אנחנו רוצים באמת, ולמה אנחנו שייכים (וראו עוד בנקודה למחשבה).

לחיים לחיים !

"עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" מכח יינה של תורה – היא תורת החסידות !

פורים שמח, מבדח, ו**עצמי** ! (מה הקשר 'עצמי'? דפדף למאמר !)

חברי המערכת:

מנחם רוזנצוויג

אביעד בר-לוי

אחיה מרקוביץ'

תוכן:

"על כן קראו תשי"ג" - מבואר.....ג
ד"ה "על כן קראו תשי"ג" מסה"מ מלוקט.....יז
נקודה למחשבה.....כד

"על כן קראו"

(ספר המאמרים {מלוקט} ה'תשי"ג)

מבואר

א. פורים – על שם הפור?!

על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור, וע"פ [ועל-פי] **הידוע ששמו של כל דבר מורה על ענינו, מובן, דזה שקראו לימים האלה פורים על שם הפור הוא לפי שעיקר היו"ט** [היום-טוב] **דפורים הוא הגורל (פור הוא הגורל). וצריך להבין (כמו שמדייק בתו"א** [תורה-אור] **ד"ה** [דיבור-המתחיל] **זה), דלכאורה, הרי לא זה הי' [עיקר] הנס. ולהוסיף, דהגורל שהפיל המן (לא רק שלא זה הי' הנס, אלא אדרבה) הי' חלק מהגזירה [ובלשון המגילה הפיל פור הוא הגורל להומם ולאבדם], ומזה שימים אלה נקראים בשם פורים על שם הפור, משמע שזה (הגורל) הוא עיקר הנס דפורים, ועד שהנס נקרא על שם זה.**

כאשר כתוב במגילה "על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור", שחג הפורים נקרא על שם הפור שהפיל המן – מתעוררת תמיהה גדולה: מה הקשר בין הפור לנס? והלא הפור היה חלק מתהליך הגזרה, ולא חלק מהנס!

ולכאורה הי' אפשר לבאר ע"פ מה שאיתא בגמרא דכשנפל הפור בחודש אדר שמח (המן) שמחה גדולה, אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא הי' יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד. ועפ"ז [ועל-פי-זה] **הי' אפשר לומר, דזה שימים האלה נקראים על שם הפור הוא לפי שהנס דפורים הי' זה שנפל הפור בחודש אדר, החודש שבו נולד משה מושיען של ישראל. אבל ביאור זה עצ"ע** [עדיין-צריך-עיון], **כי מזה שהיו"ט נקרא פורים על שם הפור, משמע, שהשייכות דהנס לפור היא (לא רק לזה שנפל הפור בחודש אדר, אלא גם) לענין הפור עצמו. ואדרבה, עיקר הנס הי' מצד הפור הוא הגורל. דגורל הוא ענין נעלה ביותר, שמזה נמשך הנס. וזה**

> **שנפל הגורל על חודש אדר שבו נולד מושיען של ישראל הוא (כמו כל הענינים שהיו בהנס דפורים, שהם) תוצאה מעיקר ענינו, פורים על שם הפור.**

אכן רואים שיש לפור חלק בנס. הגמרא מספרת, כי כאשר נפל הפור על חדש אדר – שמח המן שמחה גדולה, ואמר כי חודש זה מועד לפורענות משום שבחודש זה נפטר משה רבינו, מושיעם של ישראל. ממשיכה הגמרא לספר ולהסביר, שהמן לא ידע כי אמנם משה נפטר בחדש זה – אך הוא גם נולד בחדש זה, ומשום כך זהו חודש שמח המועד בעצם לנסים והצלה.

אז יש קשר בין הפור לנס. אך עדיין יש צורך בהבהרה – קריאת הנס והחג על שם הפור משמעה שיש קשר ישיר בין עצם ענין הפור (הוא הגורל, ענין נעלה ביותר, כפי שיתבאר) לנס, ולא רק בין **תוצאת** הפור לנס!

ב. כפורים – כ־פורים: גורל ולמעלה משם הוי׳

> **ב) ויובן זה ע״פ המבואר בתו״א דפורים ויום הכפורים שייכים זל״ז** [זה־לזה]**. דפירוש יום כפורים הוא כמו פורים [ויתירה מזו, דמזה שיום הכפורים הוא כפורים (בכ״פ הדמיון בלבד), מוכח, שפורים הוא נעלה יותר מיוהכ״פ** [מיום־הכפורים]**]. ומהשייכות דיוהכ״פ ופורים היא, שבשניהם הו״ע** [הוא־ענין] **הגורל. דביוהכ״פ הפילו גורל על שני השעירים, וגם פורים הוא על שם הפור הוא הגורל. ועוד ענין בהשייכות דפורים ויוהכ״פ, ששניהם הם למעלה משם הוי׳. דביוהכ״פ כתיב לפני הוי׳ תטהרו, למעלה מהוי׳. וגם בנוגע לפורים ידוע דהטעם שלא נזכר שם הוי׳ בכל מגילת אסתר הוא לפי שבפורים הוא גילוי אוא״ס** [אור־אין־סוף] **שלמעלה מהוי׳.**

אדמו"ר הזקן מסביר (ב"תורה אור") שיש קשר בין פורים ליום הכפורים [וכפי שגם נרמז בשם "יום ה**כפורים**" – המורה על כך שהוא כמו פורים, ואדרבה, שפורים נעלה ממנו]. הקשר בין פורים ליום הכפורים הוא בשני אופנים: א. שניהם שייכים לעניין הפור והגורל – בפורים הפיל המן "פור הוא הגורל", וביום הכפורים הפילו גורל על שני השעירים; ב. שניהם הם "למעלה משם הוי'": בפורים מתגלה אור־אין־סוף שלמעלה משם הוי' השייך להשתלשלות – כידוע שבגלל זה לא מוזכר במגילה שם הוי'; וכן ביום הכפורים נאמר "לפני הוי' תטהרו", שמשמעו הוא שהטהרה היא למעלה משם הוי'.

[ביתר ביאור: עניינה של השתלשלות הוא שכל מדרגה שייכת למדרגה שמעליה, בדוגמת שרשרת טבעות שכל אחת מהן מחוברת לטבעת שמעליה. כמוה גם שם הוי' כלול מארבע אותיות המסמלות מעבר מאחת לשניה: האות י' היא החכמה, האות ה' הראשונה היא הבינה שמפתחת את החכמה, האות ו'

היא המדות והתכונות הנולדות מחיבור החכמה והבינה, והאות ה' האחרונה היא המלכות המסמלת את המעשה שנעשה ויוצא לפועל. הנס בפורים לא היה נס שנכנס לגדרי העולם כפי שהם מתבטאים בשכל (גם לא שכל אלוקי), שכן הוא היה תלוי בגורל – ומשום כך הוא נקרא נס שלמעלה מהשתלשלות].

וביאור השייכות דשני הענינים בההשוואה דיוהכ"פ ופורים [שבשניהם הו"ע הגורל, וששניהם הם למעלה משם הוי'], יובן בהקדים דענין הגורל הוא למעלה מהשכל. שהרי גורל הוא (בכלל) בשני דברים שוים [וכמו שני השעירים דיוהכ"פ שהיו שוים במראה ובקומה ובדמים], דכאשר אחד מהם הוא טוב יותר, אין מקום לגורל, ודוקא כששני הדברים הם שוים, כיון שמצד השכל א"א [אי־אפשר] להכריע באיזה מהם לבחור, סומכים אז על הגורל שלמעלה מהשכל. ועד"ז [ועל־דרך־זה] הוא למעלה, דגורל הוא למעלה מהשתלשלות [דחכמה היא ראשית ההשתלשלות, וגורל שהוא למעלה מהחכמה הוא למעלה מהשתלשלות].

ועפ"ז, ההשוואה דפורים ויוהכ"פ, שבשניהם הו"ע הגורל, הוא - גילוי אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות. וזהו הקשר דשני הענינים בההשוואה דיוהכ"פ ופורים, שבשניהם הו"ע הגורל וששניהם הם למעלה מהוי', כי הוי' הוא השתלשלות (יו"ד חכמה ה' בינה וכו'), וזה שיוהכ"פ ופורים הם למעלה מהוי' הוא שהגילוי דיוהכ"פ ודפורים הוא למעלה מהשתלשלות, ענין הגורל

שני האופנים (שפורים ויום הכפורים דומים זה לזה) שנתבארו לעיל שייכים זה לזה, וכדי להבין זאת יש להסביר את ענין הגורל: גורל הוא ענין שלא תלוי בשכל. אדרבה, גורל שייך רק כאשר אין כיצד להכריע על פי שכל. לצורך הענין, רק כאשר יש לי שני שעירים השווים במראה, בקומה ובשווי – יש מקום להגריל ביניהם באופן שההכרעה לא תהיה תלויה בשום אופן בדבר הנבחר. לפי מה שהוסבר לעיל, שהשתלשלות משייכת בין מדרגות השייכות זו לזו – מובן כי כיון שגורל הוא למעלה מהשכל הוא גם "למעלה מהשתלשלות".

ואם כן, כאשר אנחנו אומרים שפורים ויום הכפורים קשורים על ידי ענין הגורל שלמעלה מהשתלשלות, וכן על ידי כך ששניהם למעלה משם הוי' – זה היינו הך, שכן למעלה משם הוי' פירושו "למעלה מהשתלשלות".

ג. למעלה מהשתלשלות

> **ג) והנה ידוע במעלת הגורל, שהוא למעלה (לא רק מהשכל, אלא) גם מהרצון שלמעלה מהשכל. שהרי כשאדם מטיל גורל הוא מחליט דכמו שיפול הגורל כן יהי' רצונו. דמזה מוכח שהגורל מגיע בדרגא שלמעלה גם מהרצון, שלכן הרצון הוא כפי הגורל. ועד"ז [ועל-דרך-זה] הוא למעלה, דענין הגורל הוא בבעל הרצון שלמעלה מרצון. ועפ"ז יש לומר, שהקשר דשני הענינים בההשוואה דיוהכ"פ ופורים (שבשניהם הו"ע הגורל וששניהם הם למעלה מהוי') הוא, כי ההתחלה דשם הוי' היא הקוץ שעל היו"ד, שרומז על הרצון שלמעלה מחכמה, וזה שיוהכ"פ ופורים הם למעלה מהוי' (למעלה גם מהקוץ שעל היו"ד) הוא שביוהכ"פ ובפורים הוא המשכת וגילוי בחינת בעל הרצון (שלמעלה מרצון), ענין גורל.**

הרחבה נוספת בקשר שבין פורים ליום הכפורים: לעיל הוסבר שגורל הוא למעלה מהשכל – שכאשר אין יודעים להכריע בשכל מכריעים על פי גורל. האמת היא, שגורל הוא גם למעלה מהרצון של האדם. האדם עורך גורל כדי שהוא ירצה את מה שיצא בגורל. לאחר שהגריל בין שני דברים – אזי למרות שאין שום הבדל בין אחד לשני (שאם לא כן – לא שייך כלל גורל) הנה הוא מעדיף את האחד על גבי השני.

מבחינת מדרגות, הרצון הוא למעלה מהחכמה והשכל[1] (והוא המקור שלהם), אך למעלה מהרצון יש למקם את בעל הרצון – את הגורם לרצון (הגורל). ובהשוואה להשתלשלות ולשם הוי': באות י' נמצאת החכמה (עיקר השכל), בקוץ שמעל האות (כפי שכותבים בכתב סת"ם) נמצא הרצון – וכאשר אנו מדברים על משהו שהוא למעלה מהשתלשלות בעצם מדובר על בעל הרצון.

שוב מובהר לנו הקשר בין הגורל ל"למעלה מהשתלשלות": הגורל הוא בעל הרצון הנמצא למעלה מהשתלשלות.

ד. ענין הכפרה

> **ד) ועפ"ז יש לבאר הקשר דשני הפירושים ביום הכפורים - שביום זה מתכפרים כל הענינים הבלתי רצויים (כפורים כפשוטו), ושיום זה הוא כמו פורים (שהדמיון דיוהכ"פ לפורים הוא שביוהכ"פ הפילו גורל, כמו פורים על שם הפור**

[1] שכן השכל נוטה אחר הרצון כמו באיסור שוחד שהדיין עלול לחשוב שבאמת מי ששיחד אותו צודק.

> **הוא הגורל) - כי שלימות הכפרה על הענינים שעשו היפך הרצון דתומ"צ** [דתורה־ומצוות] **הוא כשהמשכת הכפרה היא מאוא"ס בעל הרצון (שלמעלה מהרצון דתומ"צ). וזהו הקשר דשני הפירושים ביום כפורים, דזה שיוהכ"פ הוא כמו פורים על שם הפור הוא הגורל, היינו שגם ביוהכ"פ הוא ההמשכה מבעל הרצון (דוגמת ההמשכה דפורים), הוא טעם וביאור על זה שהוא יום כפורים כפשוטו, שבו מתכפרים הענינים הבלתי רצויים. וזהו מה שהכפרה דפורים היא נעלית יותר מהכפרה דיוהכ"פ, דיוהכ"פ אינו מכפר אלא עם התשובה והכפרה שהיתה לכל היהודים בימי הפורים ה"ז** [הרי־זה] **יום שמחה, כי עיקר ענין הגורל (המשכת בחינת בעל הרצון) הוא בימי הפורים, דהימים עצמם נקראים בשם פורים על שם הפור, ולכן, הכפרה שהיתה בימי הפורים אין בה הגבלות, ויום הכפורים הוא כפורים בכ"ף הדמיון בלבד, ואין יוהכ"פ מכפר אלא עם התשובה.**

מדברי אדמו"ר הזקן דלעיל עולה כי לשם "יום הכפורים" שתי משמעויות: א. יום של כפרה; ב. יום שהוא כמו "פורים" (בכך ששניהם שייכים לגורל ול"למעלה מהשתלשלות"). אך בעצם שתי המשמעויות הן מאותו מקור – שתיהן נגרמות מהיות יום זה שייך ל"למעלה מהשתלשלות" ולבעל הרצון: יש לקדוש ברוך הוא רצון שאנו נעשה מצוות, וכאשר אנחנו רוצים שיתכפר לנו על מה שעברנו על רצונו – דרושה התערבותו של בעל הרצון שימשיך כפרה ממקום עליון יותר מהרצון (שהוא התורה והמצוות). היינו שיתגלה הקשר של ה' אלינו שלא תלוי ברצון שלו (בתורה ובמצוות).

אם כן מובן שבימי הפורים ישנו ענין של כפרה אף יותר מיום הכפורים – שכן בימי הפורים יש את עיקר ההמשכה של בעל הרצון, מה שאין כן ביום הכפורים שהוא רק בדוגמת ימי הפורים. ומשום כך בימי הפורים הכפרה היא גם ללא תשובה, מה שאין כן ביום הכפורים בו הכפרה תלויה בתשובה ועבודה מצידנו.

ה. הצורך ב"למעלה מהשתלשלות"

> **ה) וצריך להבין, דלפי הנ"ל** [הנזכר־לעיל] **שע"י** [שעל־ידי] **הפור הוא הגורל הוא המשכת אוא"ס בעל הרצון, שעי"ז** [שעל־ידי־זה] **נתכפרו כל הענינים הבלתי רצויים, מה היתה סברתו של המן הרשע (שקטרג על היהודים) להפיל פור הוא הגורל. גם צריך להבין מ"ש** [מה־שכתוב] **על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור, דהפור (בה"א הידיעה) קאי על הפור שנאמר**

לפנ"ז [לפני־זה] היינו הפור שהפיל המן, והרי הפור שהפיל המן הי' ענין בלתי רצוי ולמה נקראים ימים האלה פורים על שם פור זה.

לפי המוסבר עד כה יוצא שעניין הגורל נעלה ביותר ושייך למדרגות שלמעלה מהשתלשלות. אך לפי זה צריך להבין ענין פשוט: מה חשב המן כאשר השתמש בגורל? והלא הוא ידע שהגורל שייך למקומות כל כך נעלים, ומה מקום יש להשתמש בכזה כלי כדי להרע ח"ו לישראל?

[שאלה נוספת, העולה מן האמור, שעלינו להבהיר, היא מדוע קוראים לחג על שם הגורל של המן שסוף־סוף היה דבר עם כוונה בלתי־רצויה? – אך על שאלה זו הרבי יענה רק בסעיף ט'; כעת יענה הרבי על השאלה הראשונה:]

ונקודת הביאור בזה, שמצד הדרגא דהשתלשלות, כיון שבדרגא זו מעשה התחתונים תופס מקום, עיקר ההשפעה היא לישראל, לפי שישראל הם מקיימים תומ"צ, ואפילו אלו שהם היפך צדיקים הם מלאים מצוות כרמון. וכמ"ש [וכמו־שכתוב] השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל, שמצד בחינת שמים [שמים הוא שם מים, ומים הוא חכמה ראשית ההשתלשלות], נשפעים הברכות לישראל. וכיון שגם המן הרשע ידע שלאחרי כל הקטרוגים שקטרג על ישראל אין שום דמיון בינו ובין ישראל [שלכן, מצד הדרגא דהשתלשלות אין שייך שהמן הרשע ינצח ח"ו [חס־ושלום] את ישראל שגם הפחותים שבהם מלאים מצוות כרמון], לכן הפיל פור הוא הגורל, דכיון שבהדרגא דלמעלה מהשתלשלות (גורל) אין מעשה התחתונים תופס מקום, והכל שוים שם, כחשיכה כאורה, לכן חשב שמצד דרגת הגורל שלמעלה מהשתלשלות יש מקום שהוא ינצח ח"ו את ישראל.

כאשר אנחנו מדברים על השתלשלות, אז (כפי שהוסבר) כל מדרגה בהשתלשלות תלויה במדרגות שמעליה. ממילא, היא גם מושפעת מהעולמות שמתחתיה. נסביר: עיקר ההשתלשלות היא בין העולמות – מעולם האצילות נמשך עולם הבריאה, מעולם הבריאה נמשך עולם היצירה, ומעולם היצירה נמשך עולם העשיה. בתוך כל אחד מהעולמות יש את סדר ההשתלשלות שהובא לעיל – מהחכמה ועד המלכות. כיון שמדובר על השתלשלות, בו כל עולם נוגע בעולמות שלפניו ושלאחריו – יש השפעה למדרגות הנמוכות על

המדרגות הגבוהות, וכאשר נעשה (לדוגמה) מעשה חסד בעולם העשיה – מתעוררת מידת החסד גם בעולם האצילות.

כיון שסדר ההשפעה בעולם מגיע בסדר השתלשלות – הוא תלוי במעשים הנעשים בעולם. לכן, עיקר השפעת הטוב תהיה לבני ישראל, שכן אף הרשעים שבהם "מלאים מצות כרימון". משום כך, כאשר המן רוצה לפגוע בהשפעת הטוב לישראל (וח"ו לפעול כנגדם) – הוא מבין שעליו לפעול באופן שאינו בסדר ההשתלשלות. זו הסיבה לכך שהוא משתמש בגורל.

ו. אחשורוש – שלש רמזים בשמו ל"למעלה מהשתלשלות"

> **ו) ויש לקשר זה עם המבואר במק"א [במקום־אחר] בענין אחשורוש, דאחשורוש הוא אחש ורוש. חש הוא מלשון שתיקה [כדאיתא בגמרא מאי חשמל כו' עתים חשות עתים ממללות], והשתיקה דחש היא למעלה מדיבור, ע"ד [על־דרך] מלה בסלע שתיקותא בתרי. דשרש הדיבור הוא בחכמה, ושתיקה היא בכתר שלמעלה מהחכמה, כמארז"ל [כמאמר־רבותינו־זכרונם־לברכה] סיג לחכמה שתיקה, דסיג לחכמה (סיג מלשון גדר ומקיף) הוא הכתר שלמעלה מהחכמה. ויש לקשר זה עם מה דאיתא במדרש שאחשורוש זה הקב"ה [הקדוש־ברוך־הוא] שאחרית וראשית שלו, כי כתר הוא (בכלל) אור הסובב שלמעלה מהשתלשלות, דאור הסובב כולל אחרית וראשית בשוה, אחרית וראשית שלו.**

בשמו של אחשורוש מופיעה המילה חש, המסמלת שתיקה (כהסבר הגמרא למילה חשמל שבספר יחזקאל – "עתים חשות עתים ממללות"). וכאן אנו רואים קשר גם בין אחשורוש לסדר של למעלה מהשתלשלות; שכן שתיקה היא למעלה מהדיבור (ובסדר ההשתלשלות היא שייכת לספירת הכתר, הנמצאת למעלה מההחכמה השייכת לדיבור[2]). ועוד נרמז "למעלה מהשתלשלות" בשמו של אחשורוש, שכן, כפי שמלמד המדרש, הוא מרמז על כך "שראשית ואחרית שלו" – תכונה השייכת גם היא לספירת הכתר בה אין סדר של השתלשלות (וכמו שכתוב בפתח אליהו "**כתר** מלכות ועליה איתמר מגיד **מראשית אחרית**").

> **וצריך להבין, דבגמרא איתא דאחשורוש הוא על שם שהושחרו פניהם של ישראל בימיו, ואיך זה מתאים עם הפירוש שאחשורוש הוא מי שאחרית וראשית שלו. והענין הוא, דהיא הנותנת. דכיון שמצד הסובב שלמעלה**

[2] עיין באגרת הקדש ה' (ויעש דוד שם).

> **מהשתלשלות אור וחושך שוים לפניו (כנ"ל סעיף ה), לכן, מבחינת השתיקה (חש דאחשורוש) שלמעלה מדיבור נשתלשל (ע"י ריבוי צמצומים וכו') השתיקה שלמטה מדיבור, שהאלקות הוא בהעלם (העלם כפשוטו שלמטה מגילוי), ועד להשתיקה דכרחל לפני גוזזי נאלמה, דלא רק שהאלקות אינו מאיר בגילוי אלא שגם הקליפה מסתרת על האלקות, קליפת נוגה שנקראת חש, ועד שמתחברת עם גקה"ט** [ג'-קליפות-הטמאות], **רוש.**

על פי הקשר של אחשורוש עם הנהגה של "למעלה מהשתלשלות" – מובנת תמיהה נוספת: במדרש מובא כי שמו של אחשורוש מרמז על הקדוש ברוך הוא, שאחרית וראשית שלו (כדלעיל); מנגד, בגמרא מוסבר כי אחשורוש נקרא כך משום "שהושחרו פניהם של ישראל בימיו", ובפשטות הכוונה היא שהושחרו פניהם מרב צער – וכיצד זה מסתדר עם כך שאחשורוש מרמז לקדוש ברוך הוא?!

אך על פי ההסבר כי אחשורוש שייך להנהגה של "למעלה מהשתלשלות" מובן הדבר בהחלט: מצד הסדר של "למעלה מהשתלשלות" אין הבדל בין אור לחושך, ומה שיצא מכך הוא שהושחרו פניהם של ישראל; שכן מלבד השתיקה שנתבארה לעיל, שהיא למעלה מהדיבור – ישנה שתיקה נוספת, הנמצאת למטה מן הדיבור, בדוגמת אדם אילם השותק מפני חוסר יכולת לדבר. זוהי גם שתיקת השכינה המכונה בקבלה 'רחל', לפני אלו ה'גוזזים' ופוגעים בה – "כרחל לפני גוזזיה נאלמה".

אם כן, מה שאחשורוש, שראשית ואחרית שלו ושאצלו אין הבדל בין אור לחושך (פירוש ראשון ב"אחשורוש"), פעל על ידי השתיקה שלו (פירוש שני ב"אחשורוש") – היא שיושחרו פניהם של ישראל (פירוש שלישי ב"אחשורוש") מתוך כך השתלשל משתיקתו של "למעלה מהשתלשלות" השתיקה שהיא למטה מהשתלשלות, בה הקדוש ברוך הוא 'לא מדבר', כך שהאלקות לא מאירה בגילוי, ואדרבה, הקליפה מכסה על האלקות (וזהו שתי הבחינות ב"אחשורוש": "חש" – קליפת נגה – היא המקומות בהם הקב"ה 'שותק' ולא מגלה יחס מפורש לכך בתורה – כמצוה או עבירה; "**ורוש**" – ג' קליפות הטמאות, והיינו כמו שהכתוב אומר "**ענבי רוש**" – ענבים שאינן טובות. בנוסף, 'רוש' מלשון 'רש', "ולרש אין כל", והיינו שהקליפות אין להם שום דבר אמיתי – אלוקות – בידם[3]).

---

[3] בזהר הקדוש מובא כי האות ר' היא מ"אתוון דאיתחזיאו על סטרא בישא" – מהאותיות שנראות על הסטרא אחרא. והיינו כמובא למעלה.
אמנם גם המלכות נקראת 'עניה', '**דלית** לה מגרמה כלום' – ואכן **ר**' ו-**ד**' הינן דומות בצורתן. אמנם, ניתן להבחין בשוני משמעותי ביניהם, ל-ד' נוספה נקודה – כאות י' – מאחורה. הנקודה, ה-י', מסמלת את ספירת ה**חכמה**, **כח-מה**, כח הביטול לקב"ה. והיינו שאני מרגיש קטן, נקודה, מול ה', וזוהי העניות של הקדושה. מבט כזה גורם להרגיש כי דוקא "יש לי **כל**", אני קטן מול הקב"ה כך שלא מגיע לי כלום, ויש לי **כל** מה שאני צריך.

ז. שתי בחינות ב"למעלה מהשתלשלות"

ז) ויש לומר, דהטעם על זה שהמן הפיל פור בכדי להגיע לבחינת הגורל שלמעלה מהשתלשלות, אף שאז [בימי אחשורוש, גם קודם שהפיל פור] היתה ההנהגה מצד למעלה מהשתלשלות, הוא, לפי שבחינת הגורל הוא למעלה יותר גם מבחינת אחשורוש מי שאחרית וראשית שלו. והענין הוא, דמזה עצמו שנקרא בשם אחשורוש מי שאחרית וראשית שלו, מוכח, שגם לגבי' ישנם הענינים דאחרית וראשית, אלא שהם שוין לגבי'. [ולהעיר ממ"ש עשה משתה לכל שריו ועבדיו ואח"כ [ואחר-כך] **לכל העם הנמצאים בשושן, ומבואר בלקו"ת** [בלקוטי-תורה] **שהגילוי שהי' לכל העם הי' למטה במדריגה מהגילוי שהי' לשריו ועבדיו. ולהוסיף, שגם בהגילוי שהי' לכל העם היו כו"כ** [כמה-וכמה] **חילוקי דרגות, הראוי לחצר לחצר הראוי לגינה לגינה הראוי לביתן לביתן. ויש לומר, שמצד בחינת ההשתלשלות, הגילוי הוא רק לשרים ועבדים, וזה שהי' הגילוי גם לכל העם (ועד לאלה שראויים רק לחצר) הוא לפי שהגילוי הי' מבחי' אחשורוש שאחרית וראשית שלו. ומ"מ** [ומכל-מקום] **הגילוי להעם הי' למטה מהגילוי לשריו ועבדיו (וגם בהגילוי להעם היו כמה דרגות), כי זה שאחרית וראשית שלו הוא שלגבי' אחרית וראשית הם בשוה, אבל בנוגע להגילוי שלו בעולמות, בעולמות העליונים (ראשית) הוא בגילוי יותר מבעולמות התחתונים (אחרית)]. משא"כ בבחינת הגורל אין מלכתחילה הענין דראשית ואחרית, כמובן מזה שהגורל הוא (בכלל) בשני דברים שוים (כנ"ל סעיף ב).**

אז הסברנו שבעצם כל ההנהגה בשושן הייתה הנהגה של אחשורוש שהוא "למעלה מהשתלשלות". לא מובן, אם כן, מדוע היה צריך המן להפעיל כח נוסף של "למעלה מהשתלשלות" (הגורל) כדי לפגוע ח"ו בישראל?

ההסבר הוא כזה: אחשורוש אמנם פעל באופן של "למעלה מהשתלשלות" אך בכל אופן הייתה לו שייכות להשתלשלות. האמירה כי אחשורוש "אחרית

לעומת זאת ה-**רי"ש** היא '**רשה**', "ולרש **אין כל**" – והיינו שהיא מלאה ברגש קיום עצמאי (ישות) ואינה מרגישה עניה כלפי הקב"ה. לכן היא טוענת שאין לה כל מה שהיא צריכה אלא "יש לי **רב**" – הרבה הרבה, ואני הכי טוב. אם כן, ה-ר' היא 'רשה' ועניה מצד האמת, שכן אין לה שום שייכות (ביטול) לקדושה, וכל קיומה ריקני. בכל זאת ראה בארוכה ב'המשך באתי לגני תש"י', אות ו' ואילך.

וראשית שלו" מלמדת כי הוא שייך למושגים "אחרית" ו"ראשית" אלא שלגביו אין הבדל ביניהם. [וכפי שהדבר משתקף בכך שאחשוורוש עשה את המשתה "לכל שריו ועבדיו" ורק אח"כ ל"כל העם הנמצאים בשושן" (ואדמו"ר הזקן מסביר שזהו גם **דרגות** בגילוי, לשרים היה משתה יותר איכותי מהעם). כמו כן מבואר בחז"ל גם שבתוך העם היה חלוקי מדרגות "הראוי לחצר לחצר הראוי לגינה לגינה הראוי לביתן לביתן", והיינו שעל אף שמצד אחשורוש ה'אחרית' וה'ראשית' שווין – בכל זאת יש 'אחרית וראשית' מצד העולם-הממלכה, מצד הגילויים של אחשורוש].

הגורל הוא במדרגת "למעלה מהשתלשלות" גבוהה אף יותר: מבחינת בעל הרצון אין שום הבדל בין שני הדברים הנבחרים, והגורל פועל לגמרי את העדיפות של האחד על פני השני.

> **וכמו שהוא בנוגע להענינים דראשית ואחרית (מעלה ומטה), עד"ז [על-דרך-זה] הוא בנוגע לקדושה וסט"א [וסטרא-אחרא], שמצד הדרגא דאחשורוש יש חילוק בין קדושה לסט"א, אלא שמצד הרוממות שלו אין זה תופס מקום (כ"כ), ולכן אפשר להיות יניקה גם לסט"א [ח"ש דק"נ [דקליפת-נגה] ורוש דגקה"ט], ועד שתהי' התגברות הסט"א על הקדושה - הושחרו פניהם של ישראל [וי"ל [ויש-לומר] ע"ד שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך (אף שהיא מלכלכת את ההיכל), כי מצד רוממותו של המלך אינו נותן לב להקפיד לגרשה], אבל לא להשמידם ח"ו. וכשביקש המן להשמיד את כל היהודים (ח"ו הי"ת [הי-לא-תהיה]) הפיל פור הוא הגורל, דכיון שבבחינת הגורל אין מלכתחילה חילוק בין קדושה לסט"א [ובפרט לפי המבואר לעיל (סעיף ג' וד') שהגורל הוא לא רק למעלה מהשתלשלות אלא למעלה גם מהרצון דתומ"צ], לכן חשב שעי"ז יוכל ח"ו להפיק את זממו.**

מתוך חילוק זה בין האופן "למעלה מהשתלשלות" של אחשורוש לבין זה של גורל המן – מובן עוד יותר מדוע נזקק המן לגורל כדי להשמיד את כל היהודים (ח"ו הי"ת): כשם שיש לאחשורוש שייכות לאחרית וראשית – יש לו שייכות לקליפה וקדושה. אלא, שמצד מדרגתו הגבוהה נוצר מצב בו הוא לא מבחין בין אחרית וראשית, וכן בין הקדושה לקליפה [וכמו שאומר הפסוק "שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך" – שעל אף שהיא מלכלכת את ארמון המלוכה היא נמצאת שם, שכן מצד הרוממות של המלך בארמונו על אף שמבחין בה הוא לא מתייחס אליה]. המצב הזה יצר את היכולת של הקליפה לגבור (ח"ו) על הקדושה, עד למצב של "הושחרו פניהם של ישראל" – אך אין ביכולתו להשמיד את צד הקדושה, שכן המלך אמנם אינו מעדיף את אחד הצדדים, אך מאידך

אינו מאפשר להשמיד אחד מהם (כי כדי להשמיד אחד מהם צריך שיהיה עדיפות לשני ולכן ביכלותו להשמיד).

מעלת הגורל גדולה מזו: אין לה שום שייכות לדברים הנבחרים, ומשום כך, ביכולתו להשמיד לחלוטין את צד הקדושה, שכן כלל אינו מכיר בחילוק שבין הקליפה לקדושה.

ח. בין גורל לבחירה

> ח) והנה כמו שגורל הוא למעלה מהשכל ולמעלה גם מהרצון, עד"ז הוא בנוגע לבחירה שהוא למעלה משכל ולמעלה גם מרצון. דכאשר שכלו מחייב שדבר זה ראוי לבחור בו, וגם כשהוא רוצה באיזה דבר (רצון שלמעלה מהשכל), הרי הוא מוכרח בזה ואין זה בחירה חפשית, ואמיתית ענין הבחירה הוא כשהבחירה שלו היא לא מצד השכל וגם לא מצד הרצון, אלא שכך בוחר בבחירתו החפשית. והחילוק בין גורל ובחירה הוא, דכשאדם עושה גורל ומחליט דכמו שיפול הגורל כן יהי' רצונו, הרצון שלו הוא לא מצד האדם אלא מפני שכן נפל הגורל, ובחירה היא שהאדם הוא הבוחר. ומזה מובן, דבחירה היא למעלה מגורל. דגורל הוא הדרגא בנפש שהיא מוגדרת ומוכרחת בזה ששני הדברים הם שוים לגבה, וענין הבחירה הוא שאינו מוגדר ומוכרח באיזה דברים, כולל דברים שוים לגבי', וביכלתו לבחור במה שירצה.

עד כה הוסברה מעלתו של הגורל, הנמצא למעלה מהשכל וגורם לאדם מה לרצות ("בעל הרצון"). אך יש עוד תכונה הגבוהה מהרצון והשכל: בחירה-חופשית. אמנם כאשר יש חילוק בין דבר אחד למשנהו אין בחירה אמיתית, בגלל שיש מה שמכריח את הבחירה. אך כאן אנו מדברים על בחירה חופשית ואמיתית בין שני דברים שאין שום הכרח לבחור באחד מהם. מה, אם כן, החילוק בין גורל לבחירה?

אז ככה: כאשר אין לאדם רצון בדבר אחד על פני השני הוא עורך גורל, וכפי התוצאה הוא מחליט את מה הוא רוצה. מה שיוצא פה הוא, שהאדם לא רצה בדבר מפני הרצון שלו, אלא מפני שכך נפל בגורל. לעומת זאת, הבחירה שייכת נטו לאדם; האדם הוא עצמו בוחר באחד מהדברים. אם כן, הבחירה אף יותר גדולה מהגורל – בגורל, הבחירה באחד מהדברים מוכרחת (גם אם מצד האמת אין שום הבדל בין שני הדברים); ואילו בבחירה, הבחירה באחד הדברים נקיה לגמרי, וביכולת האדם לבחור במה שירצה. במילים אחרות: מצד בחינת הגורל המבוארת כאן, האדם מחליט בפועל כפי שיפול הגורל, אבל באמת אין הוא

מתחיל לרצות בדבר. לעומת זאת מצד הבחירה הרי הוא בוחר ורוצה באחד מהם.[4]

> **ויש לומר, דבבחירה ישנם שני הענינים. הדרגא דנפש שלמעלה משכל שלגבה שני הדברים הם בשוה - דרגת הגורל, וזה שהוא בוחר כמו שרוצה (הגם ששני הדברים הם שוים (לגבי')) הוא בא מעצם הנפש. וע"י הבחירה, ההמשכה מהעצם להדרגא דגורל (הדרגא שלגבה שני הדברים הם בשוה), גם הגורל (הגם שמצד עצמו אפשר להיות בשני האופנים) הוא כפי הבחירה. וע"ד מ"ש אתה תומיך גורלי, שהקב"ה תומך את הגורל שיהי' כפי בחירת העצמות. וזהו מ"ש יבחר לנו את נחלתינו את גאון יעקב גו', דביעקב כתיב יעקב חבל נחלתו ותרגם אונקלוס יעקב עדב אחסנתי' דעדב הוא גורל, וענין יבחר גו' את גאון יעקב הוא, שגם בדרגת הגורל שלמעלה מהשתלשלות שהכל שוים שם, הבחירה היא בישראל דוקא.**

יש את הנפש ויש את "עצם הנפש". הגורל נמצא למעלה מהשכל, בדרגה שעדיין נקראת "נפש", אך מעליה נמצאת בחינת "עצם הנפש", שהיא הגורם לבחירה. אם כן יוצא, שבכח הבחירה לבחור מה יצא בגורל. עצם הנפש משפיע על הנפש במה לבחור ואת מה להגריל.

כזאת בחירה היא הבחירה שבחר הקדוש ברוך הוא בעם ישראל. לכאורה, כיוון שהוא נמצא למעלה מהשתלשלות אין סיבה שיבחר דווקא את עם ישראל, שכן אין הבדל מבחינתו בין ישראל לעמים. אלא, שמצד הבחירה הנמצאת למעלה מהגורל, ב"עצם הנפש", הוא בחר שעם ישראל יהיה העם הנבחר.

ההשפעה של הבחירה על הגורל נרמזת בפסוק "אתה תומיך גורלי", שנדרש כ'אתה תומך שהגורל יגריל משהו מסוים, את מה שאתה בוחר'. זו גם משמעות הפסוק "יבחר לנו את נחלתנו את גאון יעקב אשר אהב סלה": בפרשת האזינו כתוב "יעקב חבל נחלתו", ומתרגם אונקלוס שהמילה "חבל" פירושה גורל. אם כן, כאשר כתוב שה' בוחר את גאון יעקב, משמע שהוא בוחר בגורל את "אשר אהב", את עם ישראל – שגם בדרגת הגורל שייכת בחירה המשפיעה על הגורל.[5]

---

[4] נראה להסביר שהגורל אומר את האמת ומגלה קשר לא מודע לאחד מהמוגרלים שמכריח אותי לנהוג על פיו. קשר זה הוא אין ולכן הוא חיצוני למגריל. לעומת זאת הבחירה היא היכולת הפשוטה של העצם שיכול לבחור למה להתקשר.

[5] לאור המבואר: הבחירה בעם ישראל היא מ**העצמות** – ש**אינה שייכת** לחילוקים – והיא בחירה **עצמית**.
על כן נראה להסביר שה**גורל** הוא בדוגמת ה**אור**-אין-סוף שלפני הצמצום בו אין חילוקים כלל. אמנם מכיוון ש**מאור**-העצמות שבוחר בעם ישראל נכנס במקום האור (בעת הצמצום, כמבואר בחסידות) – הוא מצמצם ומעלים את האור באופן שהאור חוזר להיות יכולת פשוטה (כאשר האור-הגילוי כלול בעצמות, הוא מזוהה רק בתור 'יכולת' להאיר), ובכך מתגלה הבחירה בישראל ע"י היכולת העצמית – גם ב**אור**, הגורל.

ט. עניין כל הגזירה והפור מלכתחילה – לגלות שגם בשוויון ה' בוחר בישראל

ט) וזהו על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור, שנפילת הגורל למעלה היתה כפי כוונת ובחירת העצמות, דהגם שאח עשו ליעקב מ"מ ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי. דע"י המס"נ [המסירות-נפש] **דישראל במשך כל השנה, דענין המס"נ הוא מעצם הנשמה, היינו מצד הבחירה דעצם הנשמה בהעצמות, עי"ז נמשך ונתגלה בחירת העצמות בישראל, ועי"ז, גם הגורל דלמעלה הי' שליהודים יהי' אורה ושמחה וששון ויקר, ואת המן ואת בניו יתלו על העץ. ומדייק הכתוב הפור בה"א הידיעה שקאי על הפור שהפיל המן (כנ"ל סעיף ה), כי ע"י הנס דפורים נתגלה שגם הפור שהפיל המן הי' מלכתחילה בשביל הגילוי דבחירת העצמות בישראל. וזהו שנפל הפור בחודש אדר, החודש שבו נולד מושיען של ישראל, כי נפילת הפור מלכתחילה היתה בכדי שיתגלה שגם הפור עצמו, אף שיש בו מקום לשני הצדדים [ויתירה מזה שבחיצוניות הי' נראה שהפור הוא לטובתו של המן ועד שהיתה הגזירה], הפנימיות של הפור הי' גם מלכתחילה כפי בחירת העצמות, ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי.**

כעת יובן מדוע פורים נקרא על שם "הפור": כי מה שנפל בגורל הוא לפי מה שה' **עצמו** בחר מלכתחילה, שעל אף ש"אח עשיו ליעקב" – ישנו שווין של אחים בין עשיו ליעקב, עדיין "ואוהב את יעקב ואת עשיו שנאתי" – מצד העצמות.

בחירת העצמות התגלתה על ידי כך שהיהודים גילו שהם בוחרים בקב"ה לא משום טעם אלא מצד עצמם – במסירות הנפש שלהם במשך כל שנת הגזרה. דבר זה נובע מבחירת **עצם הנשמה** בקב"ה, מה שמגלה שגם ה' **עצמו** בוחר בנשמות ישראל. דבר זה פעל שגם ב'גורל' מצד ה' – איפה שישראל והגויים שווים לגמרי – ה' בוחר בישראל דוקא (כמבואר באות הקודמת), והגורל נפל לטובת ישראל "ליהודים היתה אורה ושמחה כו'", ושיתלו את המן על העץ.

לכן פורים נקרא על שם **'הפור'** – של המן – כי על ידי נס פורים נתגלה שגם הגורל של המן בא רק בשביל לגלות שהבחירה בישראל היא עצמית, מעצמותו יתברך.

זהו גם המבואר בגמרא שהפור נפל על החודש בו 'נולד מושיען של ישראל' – כי למרות שהגורל מעיד לכאורה על **שוויון** בין הצדדים (ואף העדפה לגויים, עפי שיצא בפשט הגורל) – עניינו (הפנימיות) היתה **בחירת העצמות** בישראל דוקא.

ועד"ז הוא בנוגע להעץ אשר הכין לו, לו לעצמו, דהטעם שעשה עץ גבוה חמישים אמה הוא כי רצה להגיע לשער הנו"ן שלמעלה מהשתלשלות ששם הוא כחשיכה כאורה, והנס דפורים הי' שגם מצד הדרגא דלמעלה מהשתלשלות (גורל, שער הנו"ן) תלו את המן על העץ, ואז נתגלה שגם זה שהכין העץ מלכתחילה הי' לו, לעצמו.

כשם שהפור נתגלה שעניינו מלכתחילה היה לגלות את בחירת העצמות בישראל, כך גם מתפרשים דברי חז"ל על הפסוק "'על העץ אשר הכין לו' – לעצמו": המן הכין את העץ בגובה "**חמישים** אמה", כי רצה להגיע לשער החמישים שהוא למעלה מההשתלשלות וההדרגה[6] – כחשיכה כאורה, ובכך יוכל להשמיד את עם ישראל. אמנם נתגלה בנס פורים שגם מצד שער החמישים תולים את המן, ואם כן מלכתחילה כאשר ביקש להגיע לשער החמישים היה זה "'אשר הכין לו' – ל(תלות את)עצמו".

וזהו עניין פורים, שבימי הפורים בכל שנה ושנה, נמשך שגם בדרגת הפור שלמעלה מהשתלשלות יהי' יבחר לנו את נחלתינו את גאון יעקב גו' ומחה אמחה את זכר עמלק גו', בגאולה השלימה בקרוב ממש.

זהו עניינו של חג הפורים (שנקרא על שם הפור) בכל שנה ושנה – שמתגלה גם בגורל, המקומות שלכאורה לא שייכת העדפה לישראל – שיש בחירה עצמית בישראל דוקא, "יבחר לנו את נחלתינו את גאון יעקב אשר אהב סלה", וממילא גם "מחה אמחה את זכר עמלק" – "בגאולה השלימה בקרוב ממש"!

---

[6] שער הנו"ן – החמישים – של הבינה, מבטא את המדרגה שלמעלה מהתשלשלות שכן אם ניקח את שבעת המדות – המודדות את העולם, ונראה את התכללות שלהם זה בזה (שזו שלימותן) יצא לנו 7*7=**49**. והיינו ששלימות ההשתלשלות מסתכמת עד שער ה-**מ"ט**, ושער הנו"ן-50 בא ומבטא מדרגה שהיא למעלה ונבדלת בערך מ**מ"ט** שערי הבינה הקודמים (וכן הגילוי ב**פסח** – לשון דילוג שלא כהדרגה – הוא משער ה**נו"ן** מטעם הנ"ל, וראה יותר באריכות במאמרי חסידות בעיקר לפסח שהרבה מהם עוסקים בעניין זה).

"על כן קראו"

(ספר המאמרים {מלוקט} ה'תשי"ג)

א. פורים – על שם הפור?!

על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור, וע"פ [ועל-פי] הידוע ששמו של כל דבר מורה על ענינו, מובן, דזה שקראו לימים האלה פורים על שם הפור הוא לפי שעיקר היו"ט [היום-טוב] דפורים הוא הגורל (פור הוא הגורל). וצריך להבין (כמו שמדייק בתו"א [תורה-אור] ד"ה [דיבור-המתחיל] זה), דלכאורה, הרי לא זה הי' [עיקר] הנס. ולהוסיף, דהגורל שהפיל המן (לא רק שלא זה הי' הנס, אלא אדרבה) הי' חלק מהגזירה [ובלשון המגילה הפיל פור הוא הגורל להומם ולאבדם], ומזה שימים אלה נקראים בשם פורים על שם הפור, משמע שזה (הגורל) הוא עיקר הנס דפורים, ועד שהנס נקרא על שם זה.

ולכאורה הי' אפשר לבאר ע"פ מה שאיתא בגמרא דכשנפל הפור בחודש אדר שמח (המן) שמחה גדולה, אמר נפל לי פור בירח שמת בו משה, ולא הי' יודע שבשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד. ועפ"ז [ועל-פי-זה] הי' אפשר לומר, דזה שימים האלה נקראים על שם הפור הוא לפי שהנס דפורים הי' זה שנפל הפור בחודש אדר, החודש שבו נולד משה מושיען של ישראל. אבל ביאור זה עצ"ע [עדיין-צריך-עיון], כי מזה שהיו"ט נקרא פורים על שם הפור, משמע, שהשייכות דהנס לפור היא (לא רק לזה שנפל הפור בחודש אדר, אלא גם) לענין הפור עצמו. ואדרבה, עיקר הנס הי' מצד הפור הוא הגורל. דגורל הוא ענין נעלה ביותר, שמזה נמשך הנס. וזה שנפל הגורל על חודש אדר שבו נולד מושיען של ישראל הוא (כמו כל הענינים שהיו בהנס דפורים, שהם) תוצאה מעיקר ענינו, פורים על שם הפור.

ב. כפורים – כ־פורים: גורל ולמעלה משם הוי'

ב) ויובן זה ע"פ המבואר בתו"א דפורים ויום הכפורים שייכים זל"ז [זה-לזה]. דפירוש יום כפורים הוא כמו פורים [ויתירה מזו, דמזה שיום הכפורים הוא כפורים (בכ"ף הדמיון בלבד), מוכח, שפורים הוא נעלה יותר מיוהכ"פ [מיום-הכפורים]. ומהשייכות דיוהכ"פ ופורים היא, שבשניהם הו"ע [הוא-ענין] הגורל. דביוהכ"פ הפילו גורל על שני השעירים, וגם פורים הוא על שם

הפור הוא הגורל. ועוד ענין בהשייכות דפורים ויוהכ"פ, ששניהם הם למעלה משם הוי'. דביוהכ"פ כתיב לפני הוי' תטהרו, למעלה מהוי'. וגם בנוגע לפורים ידוע דהטעם שלא נזכר שם הוי' בכל מגילת אסתר הוא לפי שבפורים הוא גילוי אוא"ס [אור־אין־סוף] שלמעלה מהוי'.

וביאור השייכות דשני הענינים בההשוואה דיוהכ"פ ופורים [שבשניהם הו"ע הגורל, ושניהם הם למעלה משם הוי'], יובן בהקדים דענין הגורל הוא למעלה מהשכל. שהרי גורל הוא (בכלל) בשני דברים שוים [וכמו שני השעירים דיוהכ"פ שהיו שוים במראה ובקומה ובדמים], דכאשר אחד מהם הוא טוב יותר, אין מקום לגורל, ודוקא כששני הדברים הם שוים, כיון שמצד השכל א"א [אי־אפשר] להכריע באיזה מהם לבחור, סומכים אז על הגורל שלמעלה מהשכל. ועד"ז [ועל־דרך־זה] הוא למעלה, דגורל הוא למעלה מהשתלשלות [דחכמה היא ראשית ההשתלשלות, וגורל שהוא למעלה מהחכמה הוא למעלה מהשתלשלות].

ועפ"ז, ההשוואה דפורים ויוהכ"פ, שבשניהם הו"ע הגורל, הוא - גילוי אוא"ס שלמעלה מהשתלשלות. וזהו הקשר דשני הענינים בההשוואה דיוהכ"פ ופורים, שבשניהם הו"ע הגורל ושניהם הם למעלה מהוי', כי הוי' הוא השתלשלות (יו"ד חכמה ה' בינה וכו'), וזה שיוהכ"פ ופורים הם למעלה מהוי' הוא שהגילוי דיוהכ"פ ודפורים הוא למעלה מהשתלשלות, ענין הגורל.

ג. למעלה מהשתלשלות

ג) והנה ידוע במעלת הגורל, שהוא למעלה (לא רק מהשכל, אלא) גם מהרצון שלמעלה מהשכל. שהרי כשאדם מטיל גורל הוא מחליט דכמו שיפול הגורל כן יהי' רצונו. דמזה מוכח שהגורל מגיע בדרגא שלמעלה גם מהרצון, שלכן הרצון הוא כפי הגורל. ועד"ז [ועל־דרך־זה] הוא למעלה, דענין הגורל הוא בבעל הרצון שלמעלה מרצון. ועפ"ז יש לומר, שהקשר דשני הענינים בההשוואה דיוהכ"פ ופורים (שבשניהם הו"ע הגורל ושניהם הם למעלה מהוי') הוא, כי ההתחלה דשם הוי' היא הקוץ שעל היו"ד, שרומז על הרצון שלמעלה מחכמה, וזה שיוהכ"פ ופורים הם למעלה מהוי' (למעלה גם מהקוץ שעל היו"ד) הוא שביוהכ"פ ובפורים הוא המשכת וגילוי בחינת בעל הרצון (שלמעלה מרצון), ענין גורל.

ד. ענין הכפרה

ד) ועפ"ז יש לבאר הקשר דשני הפירושים ביום הכפורים - שביום זה מתכפרים כל הענינים הבלתי רצויים (כפורים כפשוטו), ושיום זה הוא כמו פורים (שהדמיון דיוהכ"פ לפורים הוא שביוהכ"פ הפילו גורל, כמו פורים על שם הפור הוא הגורל) - כי שלימות הכפרה על הענינים שעשו היפך הרצון דתומ"צ [דתורה־ומצוות] הוא כשהמשכת הכפרה היא מאוא"ס בעל הרצון (שלמעלה מהרצון דתומ"צ). וזהו הקשר דשני הפירושים ביום כפורים, דזה שיוהכ"פ הוא כמו פורים על שם הפור הוא הגורל, היינו שגם ביוהכ"פ הוא ההמשכה מבעל הרצון (דוגמת ההמשכה דפורים), הוא טעם וביאור על זה שהוא יום כפורים כפשוטו, שבו מתכפרים הענינים הבלתי רצויים. וזהו מה שהכפרה דפורים היא נעלית יותר מהכפרה דיוהכ"פ, דיוהכ"פ אינו מכפר אלא עם התשובה והכפרה שהיתה לכל היהודים בימי הפורים ה"ז [הרי־זה] יום שמחה, כי עיקר ענין הגורל (המשכת בחינת בעל הרצון) הוא בימי הפורים, דהימים עצמם נקראים בשם פורים על שם הפור, ולכן, הכפרה שהיתה בימי הפורים אין בה הגבלות, ויום הכפורים הוא כפורים בכ"ף הדמיון בלבד, ואין יוהכ"פ מכפר אלא עם התשובה.

ה. הצורך ב"למעלה מהשתלשלות"

ה) וצריך להבין, דלפי הנ"ל [הנזכר־לעיל] שע"י [שעל־ידי] הפור הוא הגורל הוא המשכת אוא"ס בעל הרצון, שעי"ז [שעל־ידי־זה] נתכפרו כל הענינים הבלתי רצויים, מה היתה סברתו של המן הרשע (שקטרג על היהודים) להפיל פור הוא הגורל. גם צריך להבין מ"ש [מה־שכתוב] על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור, דהפור (בה"א הידיעה) קאי על הפור שנאמר לפנ"ז [לפני־זה] היינו הפור שהפיל המן, והרי הפור שהפיל המן הי' ענין בלתי רצוי ולמה נקראים ימים האלה פורים על שם פור זה.

ונקודת הביאור בזה, שמצד הדרגא דהשתלשלות, כיון שבדרגא זו מעשה התחתונים תופס מקום, עיקר ההשפעה היא לישראל, לפי שישראל הם מקיימים תומ"צ, ואפילו אלו שהם היפך צדיקים הם מלאים מצוות כרמון. וכמ"ש [וכמו־שכתוב] השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל, שמצד בחינת שמים [שמים הוא שם מים, ומים הוא חכמה ראשית ההשתלשלות], נשפעים הברכות לישראל. וכיון שגם

המן הרשע ידע שלאחרי כל הקטרוגים שקטרג על ישראל אין שום דמיון בינו ובין ישראל [שלכן, מצד הדרגא דהשתלשלות אין שייך שהמן הרשע ינצח ח"ו [חס־ושלום] את ישראל שגם הפחותים שבהם מלאים מצוות כרמון], לכן הפיל פור הוא הגורל, דכיון שבהדרגא דלמעלה מהשתלשלות (גורל) אין מעשה התחתונים תופס מקום, והכל שוים שם, כחשיכה כאורה, לכן חשב שמצד דרגת הגורל שלמעלה מהשתלשלות יש מקום שהוא ינצח ח"ו את ישראל.

ו. אחשורוש – שלש רמזים בשמו ל"למעלה מהשתלשלות"

ו) ויש לקשר זה עם המבואר במק"א [במקום־אחר] בענין אחשורוש, דאחשורוש הוא אחש ורוש. חש הוא מלשון שתיקה [כדאיתא בגמרא מאי חשמל כו' עתים חשות עתים ממללות], והשתיקה דחש היא למעלה מדיבור, ע"ד [על־דרך] מלה בסלע שתיקותא בתרי. דשרש הדיבור הוא בחכמה, ושתיקה היא בכתר שלמעלה מהחכמה, כמארז"ל [כמאמר־רבותינו־זכרונם־לברכה] סיג לחכמה שתיקה, דסיג לחכמה (סיג מלשון גדר ומקיף) הוא הכתר שלמעלה מהחכמה. ויש לקשר זה עם מה דאיתא במדרש שאחשורוש זה הקב"ה [הקדוש־ברוך־הוא] שאחרית וראשית שלו, כי כתר הוא (בכלל) אור הסובב שלמעלה מהשתלשלות, דאור הסובב כולל אחרית וראשית בשוה, אחרית וראשית שלו.

וצריך להבין, דבגמרא איתא דאחשורוש הוא על שם שהושחרו פניהם של ישראל בימיו, ואיך זה מתאים עם הפירוש שאחשורוש הוא מי שאחרית וראשית שלו. והענין הוא, דהיא הנותנת. דכיון שמצד הסובב שלמעלה מהשתלשלות אור וחושך שוים לפניו (כנ"ל סעיף ה), לכן, מבחינת השתיקה (חש דאחשורוש) שלמעלה מדיבור נשתלשל (ע"י ריבוי צמצומים וכו') השתיקה שלמטה מדיבור, שהאלקות הוא בהעלם (העלם כפשוטו שלמטה מגילוי), ועד להשתיקה דכרחל לפני גוזזי' נאלמה, דלא רק שהאלקות אינו מאיר בגילוי אלא שגם הקליפה מסתרת על האלקות, קליפת נוגה שנקראת חש, ועד שמתחברת עם גקה"ט [ג'־קליפות־הטמאות], רוש.

ז. שתי בחינות ב"למעלה מהשתלשלות"

ז) ויש לומר, דהטעם על זה שהמן הפיל פור בכדי להגיע לבחינת הגורל שלמעלה מהשתלשלות, אף שאז [בימי אחשורוש, גם קודם שהפיל פור] היתה ההנהגה מצד למעלה מהשתלשלות, הוא, לפי שבחינת הגורל הוא למעלה יותר גם מבחינת אחשורוש מי שאחרית וראשית שלו. והענין הוא, דמזה עצמו שנקרא בשם אחשורוש מי שאחרית וראשית שלו, מוכח, שגם לגבי' ישנם הענינים דאחרית וראשית, אלא שהם שוין לגבי'. [ולהעיר ממ"ש עשה משתה לכל שריו ועבדיו ואח"כ [ואחר-כך] לכל העם הנמצאים בשושן, ומבואר בלקו"ת [בלקוטי-תורה] שהגילוי שהי' לכל העם הי' למטה במדריגה מהגילוי שהי' לשריו ועבדיו. ולהוסיף, שגם בהגילוי שהי' לכל העם היו כו"כ [כמה-וכמה] חילוקי דרגות, הראוי לחצר הראוי לגינה הראוי לביתן לביתן. ויש לומר, שמצד בחינת ההשתלשלות, הגילוי הוא רק לשרים ועבדים, וזה שהי' הגילוי גם לכל העם (ועד לאלה שראויים רק לחצר) הוא לפי שהגילוי הי' מבחי' אחשורוש שאחרית וראשית שלו. ומ"מ [ומכל-מקום] הגילוי להעם הי' למטה מהגילוי לשריו ועבדיו (וגם בהגילוי להעם היו כמה דרגות), כי זה שאחרית וראשית שלו הוא שלגבי' אחרית וראשית הם בשוה, אבל בנוגע להגילוי שלו בעולמות, בעולמות העליונים (ראשית) הוא בגילוי יותר מבעולמות התחתונים (אחרית)]. משא"כ בבחינת הגורל אין מלכתחילה הענין דראשית ואחרית, כמובן מזה שהגורל הוא (בכלל) בשני דברים שוים (כנ"ל סעיף ב).

וכמו שהוא בנוגע להענינים דראשית ואחרית (מעלה ומטה), עד"ז [על-דרך-זה] הוא בנוגע לקדושה וסט"א [וסטרא-אחרא], שמצד הדרגא דאחשורוש יש חילוק בין קדושה לסט"א, אלא שמצד הרוממות שלו אין זה תופס מקום (כ"כ), ולכן אפשר להיות יניקה גם לסט"א [ח"ש דק"נ [דקליפת-נגה] ורוש דגקה"ט], ועד שתהי' התגברות הסט"א על הקדושה - הושחרו פניהם של ישראל [וי"ל [ויש-לומר] ע"ד שממית בידים תתפש והיא בהיכלי מלך (אף שהיא מלכלכת את ההיכל), כי מצד רוממותו של המלך אינו נותן לב להקפיד לגרשה], אבל לא להשמידם ח"ו. וכשביקש המן להשמיד את כל היהודים (ח"ו היל"ת [היה-לא-תהיה]) הפיל פור הוא הגורל, דכיון שבבחינת הגורל אין מלכתחילה חילוק בין קדושה לסט"א

[ובפרט לפי המבואר לעיל (סעיף ג' וד') שהגורל הוא לא רק למעלה מהשתלשלות אלא למעלה גם מהרצון דתומ"צ], לכן חשב שעי"ז יוכל ח"ו להפיק את זממו.

ח. בין גורל לבחירה

ח) והנה כמו שגורל הוא למעלה מהשכל ולמעלה גם מהרצון, עד"ז הוא בנוגע לבחירה שהוא למעלה משכל ולמעלה גם מרצון. דכאשר שכלו מחייב שדבר זה ראוי לבחור בו, וגם כשהוא רוצה באיזה דבר (רצון שלמעלה מהשכל), הרי הוא מוכרח בזה ואין זה בחירה חפשית, ואמיתית ענין הבחירה הוא כשהבחירה שלו היא לא מצד השכל וגם לא מצד הרצון, אלא שכך בוחר בבחירתו החפשית. והחילוק בין גורל ובחירה הוא, דכשאדם עושה גורל ומחליט דכמו שיפול הגורל כן יהי' רצונו, הרצון שלו הוא לא מצד האדם אלא מפני שכן נפל הגורל, ובחירה היא שהאדם הוא הבוחר. ומזה מובן, דבחירה היא למעלה מגורל. דגורל הוא הדרגא בנפש שהיא מוגדרת ומוכרחת בזה ששני הדברים הם שוים לגבה, וענין הבחירה הוא שאינו מוגדר ומוכרח באיזה דברים, כולל דברים שוים לגבי', וביכלתו לבחור במה שירצה.

ויש לומר, דבבחירה ישנם שני הענינים. הדרגא דנפש שלמעלה משכל שלגבה שני הדברים הם בשוה - דרגת הגורל, וזה שהוא בוחר כמו שרוצה (הגם ששני הדברים הם שוים (לגבי')) הוא בא מעצם הנפש. וע"י הבחירה, ההמשכה מהעצם להדרגא דגורל (הדרגא שלגבה שני הדברים הם בשוה), גם הגורל (הגם שמצד עצמו אפשר להיות בשני האופנים) הוא כפי הבחירה. וע"ד מ"ש אתה תומיך גורלי, שהקב"ה תומך את הגורל שיהי' כפי בחירת העצמות. וזהו מ"ש יבחר לנו את נחלתינו את גאון יעקב גו', דביעקב כתיב יעקב חבל נחלתו ותרגם אונקלוס יעקב עדב אחסנתי' דעדב הוא גורל, וענין יבחר גו' את גאון יעקב הוא, שגם בדרגת הגורל שלמעלה מהשתלשלות שהכל שוים שם, הבחירה היא בישראל דוקא.

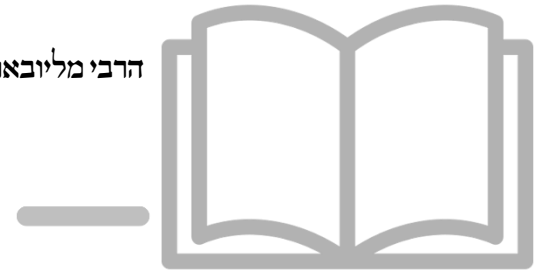
ט. עניין כל הגזירה והפור מלכתחילה – לגלות שגם בשוויון ה' בוחר בישראל

ט) וזהו על כן קראו לימים האלה פורים על שם הפור, שנפילת הגורל למעלה היתה כפי כוונת ובחירת העצמות, דהגם שאח עשו ליעקב מ"מ

ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי. דע"י המס"נ [המסירות-נפש] דישראל במשך כל השנה, דענין המס"נ הוא מעצם הנשמה, היינו מצד הבחירה דעצם הנשמה בהעצמות, עי"ז נמשך ונתגלה בחירת העצמות בישראל, ועי"ז, גם הגורל דלמעלה הי' שליהודים יהי' אורה ושמחה וששון ויקר, ואת המן ואת בניו יתלו על העץ. ומדייק הכתוב הפור בה"א הידיעה שקאי על הפור שהפיל המן (כנ"ל סעיף ה), כי ע"י הנס דפורים נתגלה שגם הפור שהפיל המן הי' מלכתחילה בשביל הגילוי דבחירת העצמות בישראל. וזהו שנפל הפור בחודש אדר, החודש שבו נולד מושיען של ישראל, כי נפילת הפור מלכתחילה היתה בכדי שיתגלה שגם הפור עצמו, אף שיש בו מקום לשני הצדדים [ויתירה מזה שבחיצוניות הי' נראה שהפור הוא לטובתו של המן ועד שהיתה הגזירה], הפנימיות של הפור הי' גם מלכתחילה כפי בחירת העצמות, ואוהב את יעקב ואת עשו שנאתי.

ועד"ז הוא בנוגע להעץ אשר הכין לו, לו לעצמו, דהטעם שעשה עץ גבוה חמישים אמה הוא כי רצה להגיע לשער הנו"ן שלמעלה מהשתלשלות ששם הוא כחשיכה כאורה, והנס דפורים הי' שגם מצד הדרגא דלמעלה מהשתלשלות (גורל, שער הנו"ן) תלו את המן על העץ, ואז נתגלה שגם זה שהכין העץ מלכתחילה הי' לו, לעצמו.

וזהו ענין פורים, שבימי הפורים בכל שנה ושנה, נמשך שגם בדרגת הפור שלמעלה מהשתלשלות יהי' יבחר לנו את נחלתינו את גאון יעקב גו' ומחה אמחה את זכר עמלק גו', בגאולה השלימה בקרוב ממש.

נקודה למחשבה

- אחד הדברים המפחידים והקשים – הוא לגלות שיש לי מקום בנפש שלא מרגיש העדפה ורצון בתורה ומצוות. מקום שמרגיש שהזהות שלי לא תשתנה באם אבחר ברע – הטוב (קרבת ה') והרע (ריחוק מה') שווים אצלי. אם נתבונן פנימה הרבה פעמים המקום הזה כל-כך מפחיד ומזעזע אותנו עד שאנחנו מכחישים אותו ומיד פונים להתעסק במה שאנו רגילים, תורה ומצוות 'כמצוות אנשים מלומדה' [או במקרה הפחות טוב, אנחנו הולכים על הרע רק בשביל שנרגיש את הזעזוע והתיעוב שלנו לרע].
אבל, אחרי שאנחנו לומדים את המאמר שלנו – בא ניתן לעצמנו לשהות ברגע הזה, ולהתבונן בכתוב בקהלת "אם צדקת מה תתן לו" – באמת יש מקום ש(כביכול)לא משנה לקב"ה מה תבחר.
במקום הזה, אם נשהה בו, נגלה קשר עצמי ובלתי-מותנה בקב"ה – נמצא שאנחנו מבקשים לעשות רצון ה'. הנשמה של כל יהודי קשורה בעצמות ה' והיא רוצה לעשות את מה שה' אומר כי **ככה** – וכפי שאומר הבעל שם טוב כי "אשרי העם **שככה** לו", "אשרי העם" שיש לו שייכות לקב"ה והוא מסור לה' כי ככה.
המקום הזה הוא המקום בו אנו באמת בוחרים בטוב. איפה שאין העדפה – מגלה לנו פורים שבלי שום העדפה ה' בוחר בנו ואנחנו בוחרים בה'!
לחיים לחיים!
זהו שבפורים יש **מצוה** להגיע למקום ש"עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי". בפורים עלינו להגיע למקום בו יש שוויון מוחלט בין הטוב והרע – ו"אנא נסיב מלכא" וה' בוחר בנו שלי שום טעם וסיבה.

החוברת מוקדשת
לעילוי נשמת:

החייל הקדוש שובאל בן שלומית הי"ד

שנהרג על קידוש ה'

הרב עקיבא יוסף בן מרדכי

הרב יהושע דב בן ר' משה

נפטר ח' סיון תשפ"ד

לרפואת:

הרב יצחק פיוויש בן בריינא מלכא שליט"א

הרב בנימין דב בן רחל סימא שליט"א

הרב מנחם בן ציון בן גוטע פערל שליט"א

הרב שניאור זלמן מרדכי בן שיינא נעטל שליט"א

הרב חיים שלום בן מרים שליט"א

ידידיה יעקב בן טלי אטל

הלל בן אילנית

חוברת זו מחולקת ללומדי המאמר השבועי.

רוצים חוברות בישיבה ואין לכם?

אפשר להתקשר למספר המופיע מטה או לשלוח מייל.

תרומות יתקבלו בברכה

לתרומות והקדשות חייגו 058-630-1888

●●●

לקבלת החוברת במייל

או להצטרפות לדיונים על המאמר השבועי

בקבוצת המייל שלנו:

mamar.shvuei@gmail.com

לתרומות בביט/פייבוקס:

054.779.3987

יש לציין 'עבור המאמר השבועי'

הַמַּאֲמָר הַשָּׁבוּעִי

מיזם "הַמַּאֲמָר הַשָּׁבוּעִי" בא לתת לכל אחד ואחד את האפשרות ללמוד חסידות בהעמקה ובהבנה, תוך דגש על חיבור התורות העמוקות לחיי היומיום שלנו.

במסגרת זו לומדים מידי שבוע מאמרי חסידות יסודיים בהבנה, בעמקות ובבהירות.

יש לי בחירה האם לאהוב את ה'? ולה'

יש בחירה האם לאוהב אותי?

בפורים הכל מתהפך. השמחה פורצת גדר לכל מקום אפשרי, ואפילו מעוזי הרצינות הגדולים ביותר, זוכים לעשות קצת ליצנות..

השמחה העצומה הזאת מגיעה בגלל הגילוי המיוחד של פורים. הגילוי שלמעלה מהרצון.

המאמר שלנו 'הופך' לנו את הבחירה. ומגלה עומקים חדשים בקשר שלנו עם ה'.

